

«Καινοτομίες Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων»

Τεύχος Νο 7 # Σεπτέμβριος 2013

Τριμηνιαίο Ηλεκτρονικό Ενημερωτικό Δελτίο του Προγράμματος LIFE+ «Καινοτομίες Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων» [LIFE09 NAT/ES/000533]

ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Περιεχόμενα:

Συνάντηση Ομάδας Εργασίας για την Αντιμετώπιση των Δηλητηρίων	3
Εκδήλωση στον Αχλαδέ για την άγρια πανίδα της Κρήτης	6
Απελευθέρωση άγριων πτηνών στη Στράτα του Ψηλορείτη	8
Συμμετοχή στην 11η Παγκρήτια Γεωργική Έκθεση Αρκαλοχωρίου	9
Κοινωνία και δηλητήρια: Αποδοχή ή απόρριψη και επιθυμία για δράση;	10
Απολογισμός C4: Ζητήματα που απαιτούν επίλυση & νέες προοπτικές	13
Η σχέση μας με τα ζώα ως δείκτης πολιτισμού	15
Δράσεις ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ στην πιλοτική περιοχή της Θεσσαλίας	17
Σύντομα νέα	21

Οι «Καινοτομίες Ενάντια στα Δηλητήρια» είναι...

ενημέρωση
κοινωνικών
εταίρων

περιβαλλοντική
εκπαίδευση

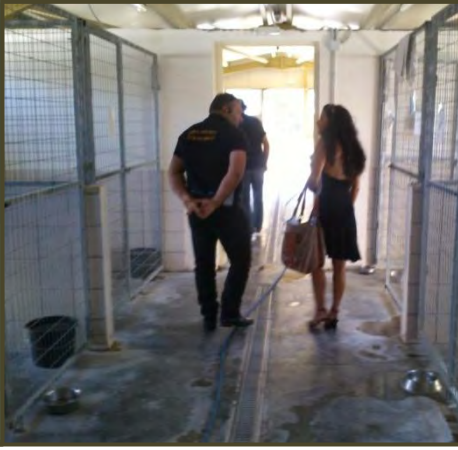
ανοιχτές
εκδηλώσεις
για το κοινό

εργαλεία και
συντονισμός
δικτύων

αξιολόγηση
δράσεων

ομάδες
εργασίας

Συνάντηση Ομάδας Εργασίας για την Αντιμετώπιση των Δηλητηρίων, Αθήνα, 24.9.2013

Σε συνέχεια της συνάντησης εργασίας της Ομάδας Εργασίας για την Αντιμετώπιση των Δηλητηριασμένων Δολωμάτων, που πραγματοποιήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2012 στην Αθήνα και που παρουσιάστηκαν οι προτάσεις περιβαλλοντικών οργανώσεων και φορέων για την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στην Ελλάδα, και λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα λήψης μέτρων με στόχο την αντιμετώπιση της θανάτωσης άγριων ζώων από δηλητηριασμένα δολώματα σε εθνικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκε νέα συνάντηση εργασίας στην Αθήνα, την Τρίτη 24 Σεπτεμβρίου 2013.

Στη συνάντηση εργασίας συμμετείχαν εκπρόσωποι των ακόλουθων περιβαλλοντικών οργανώσεων: Καλλιστώ (Σ. Ψαρούδας), WWF Ελλάς (Ι. Χριστοπούλου και Δ. Σκαρτσή), Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (Μ. Κορμπέτη και Victoria Saravia), Αρκτούρος (Α. Γεωργιάδης), ANIMA (Μ. Γανωτή). Από το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, Πρόγραμμα «Καινοτομίες Ενάντια στα Δηλητηριασμένα Δολώματα» (LIFE09 NAT/ES/000533) συμμετείχε ο Μ. Προμπονάς, ενώ από κρατικές υπηρεσίες και φορείς συμμετείχαν οι ακόλουθοι εκπρόσωποι: ΥΠΕΚΑ - Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος (Γ. Αλβανόπουλος), ΥΠΕΚΑ - Γενική Γραμματεία Δασών (Α. Νικολετόπουλος), ΥΠΑΑΤ - Γενική Διεύθυνση Κτηνιατρικής (Σ. Περδικάρης και Γ. Δαμιανάκη), ΥΠΑΑΤ - Διεύθυνση Προστασίας Φυτικής Παραγωγής (Δ. Βλάχος), Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Αποζημιώσεων (Ι. Ροδοπούλου). Τέλος, από

το Συνήγορο του Πολίτη συμμετείχε στη συνάντηση η κα. Α. Παπαθανάσογλου.

Τα θέματα της συνάντησης, που συζητήθηκαν αρκετά διεξοδικά, ήταν τα ακόλουθα:

1. Εξελίξεις κατά το χρονικό διάστημα από τη συνάντηση εργασίας της 14^{ης} Δεκεμβρίου 2012 μέχρι σήμερα.

2. Δημιουργία θεσμοθετημένου πρωτοπόρου πρωτοκόλλου κοινής δράσης των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (μέσω κατάλληλων νομοθετικών διατάξεων) για την πρόληψη των περιστατικών, τη φύλαξη της υπαίθρου, τη διαδικασία περισυλλογής των νεκρών ζώων, τη διαπίστωση των αιτιών θανάτου, τη πιθανή διενέργεια τοξικολογικού ελέγχου, τη διάθεση των νεκρών ατόμων και την ευθεία πρόβλεψη κυρώσεων στους παρανομοούντες.

Συνέχεια στη σελ. 4

Συνάντηση Ομάδας Εργασίας για την Αντιμετώπιση των Δηλητηρίων, Αθήνα 24.9.2013

Συνέχεια από σελ. 3

3. Θέσπιση με κριτήρια της συνδρομής και εμπλοκής των ΜΚΟ στο εξεταζόμενο ζήτημα.

4. Εξέταση των αρμοδιοτήτων των δασικών υπηρεσιών σχετικά με τη φύλαξη της υπαίθρου, καθώς και την τεχνικοοικονομική δυνατότητα λήψης συγκεκριμένων μέτρων που θα βοηθήσουν στην αποτελεσματικότερη προστασία της άγριας ζωής από τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων.

5. Συζήτηση για τις πρωτοπόρες τεχνολογίες και τα μέσα που μπορούν να προάγουν το έργο της φύλαξης και για τις δυνατότητες χρηματοδότησης αυτών των δράσεων.

6. Επανεξέταση των αποζημιώσεων του ΕΛ.Γ.Α. σύμφωνα με την οριζόντια νομική αντιμετώπιση του ζητήματος.

7. Προώθηση/ενεργοποίηση αγροπεριβαλλοντικών μέτρων και παροχή κινήτρων προς τους παραγωγούς για αποτελεσματικότερες μεθόδους φύλαξης.

8. Εξέταση των περιπτώσεων δηλητηριάσεων αδέσποτων (και όχι άγριων) ζώων και δημιουργία ενιαίου πλαισίου δράσης και για αυτά τα περιστατικά, καθώς απασχολούν έντονα μεγάλα χωρικά τμήματα της Ελλάδας (π.χ. Κρήτη). Επίσης διερεύνηση των οικονομικών δυνατοτήτων για τη στήριξη της δημιουργίας διαδημοτικών καταφυγίων – κτηνιατρείων, σύμφωνα με την πρόσφατη νομοθεσία, καθώς εντοπίζεται σχεδόν παντελής έλλειψη δυνατότητας δημιουργίας τέτοιων κέντρων στους Δήμους. Πιθανή διερεύνηση θεσμοθετημένης επέκτασης των αρμοδιοτήτων των δημοτικών/διαδημοτικών κτηνιατρείων – καταφυγίων στην παροχή πρώτων βοηθειών και άμεση περίθαλψη των άγριων ζώων.

9. Ενημέρωση από το ΥΠΑΑΤ για τις νομοθετικές εξελίξεις σχετικά με τη χρήση των φυτοφαρμάκων (συνταγογράφηση – περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος).

Με βάση όσα συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια της συνάντησης, καταγράφουμε εν συντομία ορισμένα συμπεράσματα και/ή προτάσεις:

• Η πρόσφατη δημοσίευση της ΚΥΑ 8197/90920/13 (ΦΕΚ 1883/1-08-2013 Τεύχος Β'), που αφορά τη «Θέσπιση Εθνικού Σχεδίου Δράσης με στόχο την εφαρμογή της Οδηγίας 2009/128/ΕΚ και την προστασία του ανθρώπου και του περιβάλλοντος», αναμένεται να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων και τη φυτοπροστασία. Παρουσιάστηκαν τα κύρια σημεία της συγκεκριμένης ΚΥΑ από το αρμόδιο τμήμα του ΥΠΑΑΤ, ενώ αναφέρθηκε ότι η ηλεκτρονική συνταγογράφηση και καταγραφή των

γεωργικών φαρμάκων θα ξεκινήσει από τις αρχές του 2014. Η ηλεκτρονική συνταγογράφηση θα αφορά επαγγελματίες που χρησιμοποιούν γεωργικά φάρμακα και όχι τις χρήσεις που είναι για ερασιτεχνικό σκοπό.

• Το ΥΠΕΚΑ – Γενική Γραμματεία Δασών προτίθεται να παράγει ενημερωτικό υλικό για τα δηλητηριασμένα δολώματα (φυλλάδια, τηλεοπτικά σποτ) και να ενημερώσει μέσω δασοφυλάκων και θηροφυλάκων όλες τις εμπλεκόμενες κοινωνικές ομάδες.

• Ο Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Αποζημιώσεων (ΕΛ.Γ.Α.) ενημέρωσε ότι υπάρχει σχετική ερώτηση από την Ε.Ε. σχετικά με το εάν οι ζημιές από άγρια ζώα σε ζωικό και φυτικό κεφάλαιο αποτελούν φυσικό κίνδυνο ή όχι. Οι οργανώσεις θεωρούν απαράδεκτη την εξάλειψη από τους κανονισμούς του ΕΛ.Γ.Α. των ζημιών από άγρια ζώα (αρκούδες, λύκους, αδέσποτα κ.λπ.) ως φυσικού κινδύνου. Επίσης πρότειναν την εξέταση της δυνατότητας ένταξης συγκεκριμένων δράσεων (π.χ. επιδότηση εγκατάστασης ηλεκτροφόρων περιφράξεων και απόκτησης ποιμενικών σκύλων) στο πρόγραμμα Ενεργητικής Προστασίας του ΕΛ.Γ.Α. Η εκπρόσωπος του ΕΛ.Γ.Α. ανέφερε ότι το θέμα πρέπει να εξεταστεί από τα ειδικά όργανα του Οργανισμού, μετά από αντίστοιχη πρόταση.

Υπενθυμίζεται ότι σκοπός του ΕΛ.Γ.Α. είναι η ασφάλιση της γεωργικής παραγωγής και του κεφαλαίου των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, η διενέργεια ερευνών σχετικών με τους φυσικούς κινδύνους στη γεωργία, καθώς και η οργάνωση και εφαρμογή προγραμμάτων ενεργητικής προστασίας των καλλιεργειών.

Οι σημερινές δραστηριότητες του ΕΛ.Γ.Α. εστιάζονται στην υποχρεωτική ασφάλιση των ζημιών η οποία περιλαμβάνει:

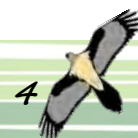
➤ Ασφάλιση των ζημιών στη φυτική παραγωγή από τους κινδύνους: χαλάζι, παγετό, ανεμοθύελλα, πλημμύρα, καύσωνα, υπερβολικές ή άκαιρες βροχοπτώσεις, χιόνι, θάλασσα, ζημιές από άγρια ζώα (αρκούδα) και άγρια κουνέλια.

➤ Ασφάλιση των ζημιών του ζωικού κεφαλαίου από το σύνολο σχεδόν των φυσικών κινδύνων και ασθενειών – παθήσεων.

➤ Ενεργητική προστασία του φυτικού κεφαλαίου και της φυτικής παραγωγής κατά παγετού και χαλαζιού.

➤ Από τον ιδρυτικό του νόμο, προβλέπεται η επέκταση των δραστηριοτήτων του και σε άλλους κινδύνους και σε άλλα αντικείμενα.

Συνέχεια στη σελ. 5

Συνάντηση Ομάδας Εργασίας για την Αντιμετώπιση των Δηλητηρίων, Αθήνα 24.9.2013

Συνέχεια από σελ. 4

- Από το 2002 ανατέθηκαν στον ΕΛ.Γ.Α. οι αρμοδιότητες που ανήκαν στη Διεύθυνση Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτου Ανάγκης (Π.Σ.Ε.Α.) του Υπουργείου Γεωργίας, οι οποίες αφορούν στην παρακολούθηση των ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες, δυσμενείς καιρικές συνθήκες, πυρκαγιές και άλλα έκτακτα γεγονότα στην παραγωγή (φυτική, ζωική) και στο κεφάλαιο (φυτικό, ζωικό, πάγιο και έγγειο) των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, στη μελέτη και αξιολόγησή τους και στην εισήγηση για τα κυβερνητικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, με υποκαταστήματα σε όλη την Ελλάδα.
- Η Γενική Δ/ση Κτηνιατρικής ενημέρωσε για την επανέναρξη λειτουργίας του Κέντρου Κτηνιατρικών Ιδρυμάτων Αθηνών (ΚΚΙΑ) και τη δυνατότητα πραγματοποίησης τοξικολογικών αναλύσεων σε δείγματα δηλητηριασμένων ζώων και δολωμάτων. Τα δείγματα μπορούν να εξετάζονται δωρεάν, εφόσον αποστέλλονται με διαβιβαστικό έγγραφο της αρμόδιας κτηνιατρικής υπηρεσίας. Ειδικά για τα θηλαστικά, υπάρχει η δυσκολία που προκύπτει από την επανεμφάνιση της λύσσας στη Βόρεια Ελλάδα και γι' αυτό το λόγο πρέπει να εξασφαλιστεί τρόπος για τον ασφαλή χειρισμό θηλαστικών που βρίσκονται νεκρά.
  - Με βάση το Ν. 4039/2012 (ΦΕΚ 15/2.02.2012 Τεύχος Α') «για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό», τα αδέσποτα (όχι άγρια) ζώα και η διαχείρισή τους είναι υπευθυνότητα των δήμων. Προβλέπεται η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών ή διαδημοτικών κτηνιατρείων και καταφυγίων αδέσποτων ζώων συντροφιάς, επιτρεπομένης της συνεργασίας με ενδιαφερόμενα φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις ή και εθελοντές φιλόζωους σε ιδιόκτητους ή μισθωμένους ή παραχωρούμενους από το Δημόσιο, την Περιφέρεια ή από ιδιώτες χώρους. Στους Δήμους είναι δυνατόν να παρέχεται και οικονομική ενίσχυση από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς για τη δημιουργία και λειτουργία καταφυγίων. Ο Ν. 4039/2012 αναμένεται να τροποποιηθεί σύντομα.

Η ομάδα εργασίας αναμένεται να συναντηθεί εκ νέου για το συντονισμό δράσεων στο θέμα της αντιμετώπισης των δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Εκδήλωση στον Αχλαδέ για την άγρια πανίδα της Κρήτης και το πρόβλημα των δηλητηριασμένων δολωμάτων

Ενημερωτική εκδήλωση με θέμα «Η ζωή δεν είναι δηλητήριο. Προστατεύουμε την άγρια πανίδα της Κρήτης» πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 6 Σεπτεμβρίου 2013 στην αίθουσα εκδηλώσεων του Πολιτιστικού Συλλόγου Αχλαδέ Μυλοποτάμου.

Η εκδήλωση, που περιλαμβανόταν στο πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων του δήμου Μυλοποτάμου «ΤΑΛΛΑΙΑ 2013» συνδιοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, το Δήμο Μυλοποτάμου (μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δήμων Εναντία στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων), τον Κυνηγετικό Σύλλογο Περάματος (μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κυνηγετικών Περιοχών, Κυνηγετικών Συλλόγων και Κυνηγών Εναντία στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων) και τον πολύ δραστήριο Πολιτιστικό Σύλλογο Αχλαδέ, στα πλαίσια των δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του προγράμματος LIFE+ Βιοποικιλότητα «Καινοτόμες δράσεις για την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων σε μεσογειακές πιλοτικές περιοχές της Ε.Ε.».

Οι εισηγητές της εκδήλωσης κράτησαν με τα θέματα των ομιλιών τους ζωντανό το ενδιαφέρον του κοινού, που αποτελούνταν επί το πλείστον από κατοίκους του Αχλαδέ, του Περάματος και των γύρω περιοχών, οι οποίοι συνέβαλαν στην επιτυχία της συνάντησης με την αθρόα προσέλευσή τους.

Μετά τους χαιρετισμούς και το καλωσόρισμα που απηύθυναν η εκπρόσωπος του Πολιτιστικού Συλλόγου Αχλαδέ κυρία Μαριάννα Πολυμίλη, η αντιδήμαρχος

Περιβάλλοντος Δήμου Μυλοποτάμου κυρία Νικολέτα Λυρώνη και ο πρόεδρος του Κυνηγετικού Συλλόγου Περάματος κύριος Φώτης Μοσχανδρέας, ο κύριος Μιχάλης Προμπονάς, Δρ. Φυσικός-Περιβαλλοντολόγος, συνεργάτης του Πανεπιστημίου Κρήτης άνοιξε τις εργασίες της συνάντησης εκ μέρους του Πανεπιστημίου Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης. Η εισήγησή του επικεντρώθηκε κυρίως στο υλοποιούμενο πρόγραμμα, στους σκοπούς και τις δράσεις που αυτό προβλέπει για τη μείωση ή και εξάλειψη του φαινομένου της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων και στις προσπάθειες που καταβάλει το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης για την προστασία και διάσωση της κρητικής φύσης.

Ο κύριος Σταύρος Ξηρουχάκης, Δρ. Βιολόγος-Ορνιθολόγος, ερευνητής του Πανεπιστημίου Κρήτης, παρουσίασε στο κοινό την άγρια ορνιθοπανίδα της Κρήτης, ενώ ανέλυσε τη σημασία της στη βιοποικιλότητα και τη συνεισφορά της στην κοινωνική και οικονομική ζωή του νησιού. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στις απειλές και πιέσεις που δέχεται η βιοποικιλότητα από ανθρωπογενείς κυρίως παράγοντες καθώς και στις ορθές πρακτικές συμβίωσης του ανθρώπου με τα άγρια ζώα και γενικότερα το φυσικό περιβάλλον.

Συνέχεια στη σελ. 7

Εκδήλωση στον Αχλαδέ για την άγρια πανίδα της Κρήτης και το πρόβλημα των δηλητηριασμένων δολωμάτων

Συνέχεια από σελ. 6

Ο κύριος Μανόλης Σουρανάκης, κτηνίατρος, επισήμανε τις σοβαρές επιπτώσεις των δηλητηριασμένων δολωμάτων τόσο στην άγρια πανίδα και τη δημόσια υγεία, όσο και επί το πλείστον στα οικόσιτα και κατοικίδια ζώα και κυρίως στους ποιμενικούς και κυνηγετικούς σκύλους.

Αφού παρουσίασε συνοπτικά τον τρόπο δράσης των δηλητηρίων στον οργανισμό ενός ζώου, έδωσε στους παρευρισκόμενους συμβουλές αντιμετώπισης και

παροχής πρώτων βοηθειών σε περιπτώσεις οξείων δηλητηριάσεων σε σκύλους που έχουν φάει δηλητηριασμένο δόλωμα.

Ακολούθησε η παρέμβαση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Κτηνιατρικής της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης κύριο Ζαχαρία Σωμαρά, πάνω στο επίκαιρο θέμα της επανεμφάνισης της ασθένειας της λύσσας στην Ελλάδα και τη μέχρι σήμερα εξέλιξή της στην επικράτεια ενώ επέμεινε στη μεγάλη σημασία του αντιλυσσικού εμβολίου στην αναχαίτιση της επιδημίας.

Η εκδήλωση έκλεισε με συζήτηση μεταξύ του κοινού και των ομιλητών καθώς και διανομή ενημερωτικού υλικού του προγράμματος στους παρευρισκόμενους, ενώ παρατέθηκε ένα σεμνό δείπνο στους προσκεκλημένους από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Αχλαδέ, στη γραφική πλατεία του χωριού.

Απελευθέρωση άγριων πτηνών στη Στράτα του Ψηλορείτη

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, συμμετείχε στο πρόγραμμα των εκδηλώσεων της «ΣΤΡΑΤΑΣ ΤΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ» που διοργανώθηκε για 4η συνεχή χρονιά από τον Εκπολιτιστικό Σύλλογο Απανταχού Λιβαδιωτών, το Σάββατο 27 Ιουλίου 2013, στο Λάκκο του Μυγερού στα Λιβάδια.

Με τη συνεργασία των Κέντρων Περιθαλψής Άγριων Ζώων ANIMA-ΑΛΚΥΟΝΗ και την περιβαλλοντική οργάνωση «ΦΟΙΝΙΞ» απελευθερώθηκαν 3 γερακίνες (*Buteo buteo*) και 3 βραχοκιρκίνεζα (*Falco tinnunculus*) στο οροπέδιο του Μυγερού, έπειτα από αίτημα του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Απανταχού Λιβαδιωτών και στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος LIFE+ Βιοποικιλότητα «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης», που υλοποιεί το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ), και ειδικότερα για τις ανάγκες των δράσεων

ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των κοινωνικών εταίρων και των τοπικών κοινωνιών.

Τα άγρια πτηνά συλλέχθηκαν από διάφορες περιοχές της Κρήτης δηλητηριασμένα ή/και εξαντλημένα και απελευθερώθηκαν υγιή και δυνατά μετά τη φιλοξενία τους στα Κέντρα Περιθαλψής Άγριων Ζώων ANIMA-ΑΛΚΥΟΝΗ.

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης διανεμήθηκε έντυπο ενημερωτικό υλικό του προγράμματος στους συμμετέχοντες, οι περισσότεροι εκ των οποίων είχαν κάνει από νωρίς το πρωί την καθιερωμένη ανάβαση στην εκκλησία του Αφέντη Χριστού στην κορυφή του Ψηλορείτη, στα 2.456μ.

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης θα ήθελε να ευχαριστήσει για την πρόσκληση, τη συνεργασία και τη φιλοξενία στην εκδήλωση, τον Εκπολιτιστικό Σύλλογο Απανταχού Λιβαδιωτών, καθώς και τους συνδιοργανωτές Περιφέρεια Κρήτης-Αντιπεριφέρεια Ρεθύμνου, Δήμο Μυλοποτάμου και όλους τους φορείς και κατοίκους των Λιβαδιών.

«Δίκτυο Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων» Συμμετοχή στην 11η Παγκρήτια Γεωργική και Εμπορική Έκθεση Αρκαλοχωρίου

Από τη Δευτέρα 22/7/2013 έως και την Τετάρτη 24/7/2013 το Πανεπιστήμιο Κρήτης-ΜΦΙΚ και μέλη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων, παρευρέθηκαν στην 11η Παγκρήτια Γεωργική και Εμπορική Έκθεση Αρκαλοχωρίου.

Από τη Δευτέρα 22/7/2013 έως και την Τετάρτη 24/7/2013 το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης και μέλη του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων», παρευρέθηκαν στην 11η Παγκρήτια Γεωργική και Εμπορική Έκθεση Αρκαλοχωρίου στο Αρκαλοχώρι, όπου μέσω του περιπτέρου που λειτούργησαν, ενημέρωσαν με έντυπο υλικό, παρουσιάσεις και συζητήσεις, για το θέμα της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, τις επιπτώσεις τους στη δημόσια υγεία και τη βιοποικιλότητα, καθώς και για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα "Καινοτομίες Ενάντια στην Παράνομη

Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων".

Σημαντικές ήταν και οι επαφές που έγιναν τόσο με τους επισκέπτες της εκδήλωσης, όσο και με τον 1ο Κυνηγετικό Σύλλογο Ηρακλείου, μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κυνηγετικών Συλλόγων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων, που επίσης είχε περίπτερο στην Έκθεση. Η παρουσία του προγράμματος LIFE+ «Καινοτομίες ενάντια στην παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων» εντάσσεται στα πλαίσια των ανοιχτών εκδηλώσεων των δικτύων και των δράσεων ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης των κοινωνικών εταίρων και των τοπικών κοινωνιών της πιλοτικής περιοχής της Κρήτης.

Ευχαριστούμε το Δήμο Μινώα Πεδιάδας, διοργανωτή της Έκθεσης και μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων, για τη βοήθεια και στήριξη του.

Κοινωνία και δηλητήρια: Αποδοχή ή απόρριψη και επιθυμία για δράση;

Εκτίμηση της αποδοχής και του βαθμού ικανοποίησης κτηνοτρόφων, κυνηγών και της τοπικής κοινωνίας από τις δράσεις του προγράμματος «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης», LIFE09 NAT/ES/000533.

Η καταγραφή των αναγκών κτηνοτρόφων και κυνηγών στις ορεινές περιοχές του Ψηλορείτη, της Δίκτης και των Αστερουσίων, όπως οι ίδιοι τις εκφράζουν και τις αξιολογούν, αλλά και η δική τους αποτίμηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους, αποτελούν σημαντικά δεδομένα για την επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης», LIFE09 NAT/ES/000533 που υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης. Οι καινοτόμες δράσεις του συγκεκριμένου προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533 οφείλουν να είναι απόλυτα εναρμονισμένες με την τοπική κοινωνία έτσι ώστε να προλαμβάνουν και να αποθαρρύνουν την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων χωρίς να αλλοιώνουν, αλλά αντίθετα να βελτιώνουν, τις παραγωγικές δομές της τοπικής κοινωνίας. Για το λόγο αυτό, τόσο η γνώση της υφιστάμενης κατάστασης στις ορεινές περιοχές του Ψηλορείτη, της Δίκτης και των Αστερουσίων, πιλοτική περιοχή της Κρήτης του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533, όσο και η ανάδειξη του προβλήματος της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων και των μεθόδων που κτηνοτρόφοι και κυνηγοί είναι πρόθυμοι να υποστηρίξουν για την επίλυσή του, είναι απαραίτητα για τη βιωσιμότητα του προγράμματος. Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης προχώρησε σε έρευνα και αξιολόγηση των απόψεων κυνηγών και κτηνοτρόφων όσον αφορά στη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων και στην κρισιμότητα των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους. Παράλληλα, υπάλληλοι σε περιβαλλοντικές υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και κτηνίατροι

που δραστηριοποιούνται στην πιλοτική περιοχή συμμετείχαν σε αντίστοιχη έρευνα καταγραφής της άποψής τους σχετικά με τους στόχους, τις δράσεις και τα έως τώρα αποτελέσματα του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533 ενάντια στην παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων. Η αποδοχή και υποστήριξη της ευρύτερης τοπικής κοινωνίας αποτελεί καταλυτικό παράγοντα τόσο για την υλοποίηση, όσο και για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Αντίστοιχα, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης πραγματοποίησε έρευνα για τη καταγραφή του περιβαλλοντικού προφίλ, καθώς και των απόψεων της κοινής γνώμης στη πιλοτική περιοχή της Κρήτης σχετικά με τη παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Συνολικά δόθηκαν 454 ερωτηματολόγια στην ευρύτερη περιοχή των Δήμων που συμμετέχουν στο «Ευρωπαϊκό Δικτύου Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων», καθώς και στις περιοχές των Δήμων Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων και Σητείας και συλλέχθηκαν συνολικά 253 απαντήσεις. Αναλυτικά, σε αντίστοιχες έρευνες ανά ομάδα πληθυσμού, συμμετείχαν 93 κτηνοτρόφοι, 48 κυνηγοί, 65 υπάλληλοι σε υπηρεσίες περιβάλλοντος της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, 18 κτηνίατροι και 29 πολίτες, κάτοικοι στην πιλοτική περιοχή.

Όπως καταγράφεται από τις ίδιους, τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κτηνοτρόφοι στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους είναι το υψηλό κόστος συντήρησης της κτηνοτροφικής μονάδας και το κόστος της ιατρικής φροντίδας του κοπαδιού, με αποτέλεσμα ελάχιστοι να δηλώνουν ότι ασκούν επικερδή οικονομική δραστηριότητα. Ανάμεσα στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι οι απώλειες ζώων του κοπαδιού από επιθέσεις αδέσποτων σκυλιών

Συνέχεια στη σελ. 11

Συνολικά δόθηκαν 454 ερωτηματολόγια στην ευρύτερη περιοχή των Δήμων που συμμετέχουν στο «Ευρωπαϊκό Δικτύου Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων», καθώς και στις περιοχές των Δήμων Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων και Σητείας και συλλέχθηκαν συνολικά 253 απαντήσεις.

Κοινωνία και δηλητήρια: Αποδοχή ή απόρριψη και επιθυμία για δράση;

Συνέχεια από σελ. 10

Αντίστοιχα, οι κυνηγοί αναφέρουν τη λαθροθηρία ως το κυριότερο πρόβλημα που απειλεί τη βιωσιμότητα της δραστηριότητάς τους. Επίσης, οι κυνηγοί δηλώνουν ότι γνωρίζουν για τις αρνητικές επιπτώσεις της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στο περιβάλλον και τη δημόσια υγεία και αναφέρουν ότι οι περιπτώσεις απώλειας κυνηγετικών σκυλιών λόγω της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων δεν είναι σπάνιες. Οι κτηνοτρόφοι προτιμούν τη χρήση όπλων για την αντιμετώπιση των ζώων που προκαλούν ζημιές στα κοπάδια τους (Διάγραμμα 1).

Οι κυνηγοί προτιμούν τη χρήση όπλων και δηλητηριασμένων δολωμάτων για την αντιμετώπιση των «ανταγωνιστικών» θηρευτών (Διάγραμμα 2).

Ωστόσο, κτηνοτρόφοι και κυνηγοί παρουσιάζονται πρόθυμοι να δεχτούν συμβουλές για εναλλακτικούς τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων που προκύπτουν από τη σύγκρουση μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και άγριας πανίδας. Συγκεκριμένα, οι κτηνοτρόφοι θα αποδέχονταν συμβουλές για τη χρήση ποιμενικών σκύλων και παγίδων, καθώς και νομικές συμβουλές για την αντιμετώπιση απωλειών στο κοπάδι λόγω θήρευσης. Αντίστοιχα, οι κυνηγοί θα επέλεγαν τη βελτίωση των οικοτόπων των θηραμάτων και την παροχή τεχνικών συμβουλών για την ορθότερη διαχείριση των κυνηγετικών περιοχών για την αντιμετώπιση των «ανταγωνιστικών» θηρευτών.

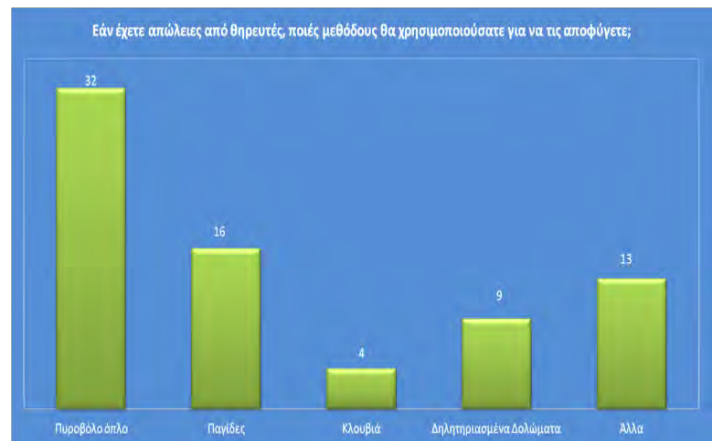
Οι αρμόδιοι υπάλληλοι στις υπηρεσίες περιβάλλοντος σε υπηρεσίες περιβάλλοντος της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και οι κτηνίατροι που δραστηριοποιούνται στην πιλοτική περιοχή της Κρήτης διαθέτουν απόλυτη γνώση των προβλημάτων

που αντιμετωπίζουν οι κτηνοτρόφοι και οι κυνηγοί στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Συγκεκριμένα, οι δημόσιοι υπάλληλοι που εργάζονται στις αρμόδιες υπηρεσίες περιβάλλοντος των Δήμων και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης γνωρίζουν για το πρόβλημα της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, κυρίως στις κτηνοτροφικές περιοχές, υπογραμμίζουν την ανάγκη περιβαλλοντικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης κτηνοτρόφων και κυνηγών και αξιολογούν θετικά το πρόγραμμα LIFE09 NAT/ES/000533 που υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, όσον αφορά την αποτελεσματικότητά του στην επίλυση του προβλήματος (Διάγραμμα 3).

Αντίστοιχα, οι κτηνίατροι αναφέρουν ότι η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων είναι συχνό φαινόμενο στις κτηνοτροφικές περιοχές, ωστόσο πολύ σπάνια γίνεται καταγγελία στις αρμόδιες αρχές.

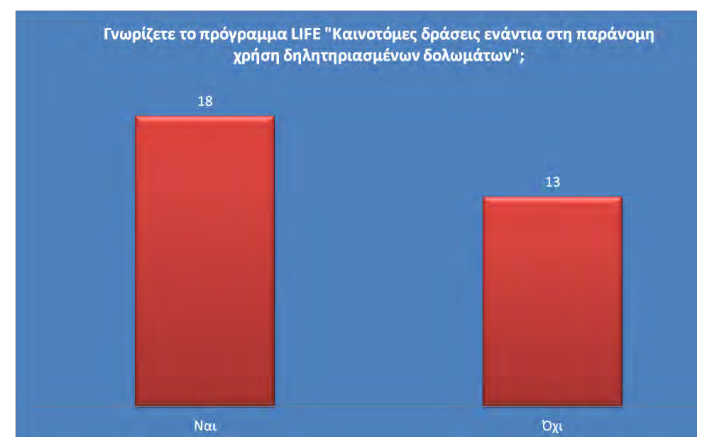
Συνέχεια στη σελ. 12

Διάγραμμα 1.

Διάγραμμα 2.

Διάγραμμα 3.

Κοινωνία και δηλητήρια: Αποδοχή ή απόρριψη και επιθυμία για δράση;

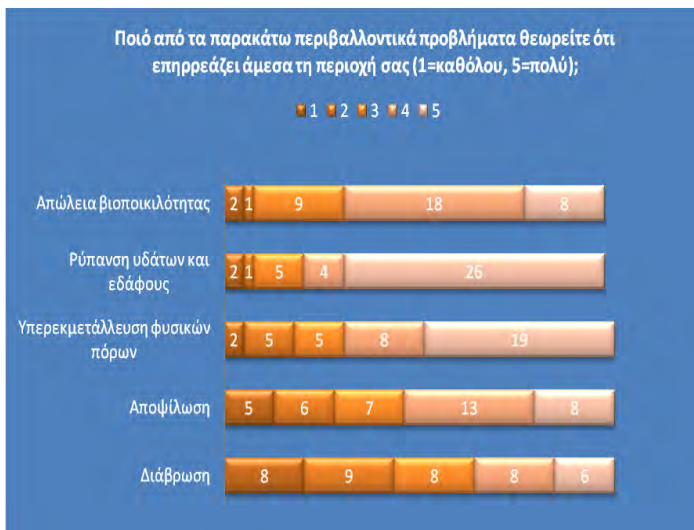
Συνέχεια από σελ. 11

Οι πολίτες που κατοικούν στην ευρύτερη περιοχή των ορεινών όγκων του Ψηλορείτη, της Δίκτης και των Αστερουσίων εμφανίζονται βαθιά προβληματισμένοι για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και δείχνουν αρκετά ενήμεροι για τα περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή τους. Πιστεύουν ότι η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα της ευρύτερης περιοχής και αποδοκιμάζουν την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, την όποια μαζί με την υπερβόσκηση, κατατάσσουν ανάμεσα στις κυριότερες απειλές για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας (Διάγραμμα 4).

Οι πολίτες πιστεύουν ότι οι δράσεις περιβαλλοντικής αφύπνισης και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης είναι ο

αποτελεσματικότερος τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων (Διάγραμμα 5).

Συνοψίζοντας τα αποτελέσματα της έρευνας, κτηνοτρόφοι και κυνηγοί εμφανίζονται πρόθυμοι να συνεργαστούν σε δράσεις αντιμετώπισης του προβλήματος της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Το πρόγραμμα LIFE09 NAT/ES/000533 που υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης έχει, επίσης, την υποστήριξη των αρμόδιων υπάλληλων στις υπηρεσίες περιβάλλοντος σε υπηρεσίες περιβάλλοντος της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης Κρήτης, των κτηνιάτρων που δραστηριοποιούνται στην πιλοτική περιοχή της Κρήτης, καθώς και της τοπικής κοινωνίας.

Διάγραμμα 4.

Διάγραμμα 5.

Στη συνέχεια του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης θα προχωρήσει σε εφαρμογή συγκεκριμένων εργαλείων όπως π.χ. η χρήση παγίδων σύλληψης των αδέσποτων σκυλιών, διανομή ποιμενικών σκύλων σε κτηνοτρόφους, η χρήση μικροσίπ σε ποιμενικούς και κυνηγετικούς σκύλους, δράσεις βελτίωσης των κυνηγότοπων (περίφραξη, ταΐστρες, σπορά) κ.α. έτσι, ώστε να μειωθεί ή και να εξαλειφθεί η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων και στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους, όπως εκείνη αποτιμάται από τους κτηνοτρόφους, τους κυνηγούς, τους αρμόδιους

υπάλληλους στις υπηρεσίες περιβάλλοντος της τοπικής αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και τους κτηνιάτρους που δραστηριοποιούνται στην πιλοτική περιοχή της Κρήτης.

Τέλος, θα πραγματοποιηθεί νέα έρευνα ανάμεσα στους υπαλλήλους των Δήμων που ανήκουν «Ευρωπαϊκό Δικτύου Δήμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων» και στους πολίτες της πιλοτικής περιοχής για να εκτιμηθεί η δέσμευση τους σε δράσεις προστασίας της βιοποικιλότητας, ως αποτέλεσμα των ενημερωτικών δράσεων του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533.

Απολογισμός της δράσης της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων: Ζητήματα που απαιτούν επίλυση και νέες προοπτικές

Η δράση της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων και η συμβολή της στην υλοποίηση τους προγράμματος «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης», LIFE09 NAT/ES/000533.

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης στα πλαίσια του προγράμματος LIFE+ Βιοποικιλότητα «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης» (LIFE09 NAT/ES/000533), συντόνισε δύο επισκέψεις της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων (European Canine Team – ECT), στην Κρήτη. Η Ευρωπαϊκή Ομάδα Σκύλων προέρχεται από την περιοχή της Ανδαλουσίας στην Ισπανία και εκπαιδεύτηκε με τις ίδιες μεθόδους που εκπαιδεύονται οι σκύλοι για την ανίχνευση ναρκωτικών ή εκρηκτικών. Η χρήση αυτού του είδους εκπαιδευμένων σκύλων επιτρέπει την ανίχνευση δηλητηριασμένων δολωμάτων στο πεδίο, τα οποία δεν θα ήταν δυνατόν να εντοπιστούν με κανέναν άλλο, συμβατικό, τρόπο. Στις περισσότερες περιοχές ο πιο διαδεδομένος τρόπος δηλητηρίασης είναι η χρήση μικρών δολωμάτων. Αν λάβουμε υπόψη μας τις τεράστιες επιφάνειες και τις δυσκολίες προσέγγισης των αγροτικών (απομακρυσμένων) αυτών περιοχών, αυτά τα δολωμάτα είναι αδύνατον να εντοπιστούν μόνο με την ανθρώπινη επιφανειακή έρευνα.

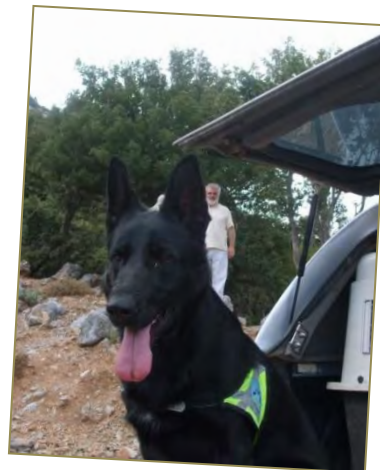
Οι επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν τις περιόδους από 18 έως 30 Οκτωβρίου 2011 και τις 20 έως τις 31 Οκτωβρίου 2012. Σκοπός των επισκέψεων ήταν να εντοπιστούν περιπτώσεις χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων στις περιοχές του προγράμματος (Ιδη, Αστερούσια Όρη και Δίκτη) και να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα εκπαιδευμένων σκύλων στην

αντιμετώπιση αυτής της παράνομης δραστηριότητας. Την όλη επιχείρηση επέβλεψαν και υποστήριξαν ενεργά τα κατά τόπους δασαρχεία και οι κυνηγετικοί σύλλογοι.

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης επίσκεψης της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων στην Κρήτη, πραγματοποιήθηκε δημόσια επίδειξη της ομάδας, προκειμένου να παρουσιαστεί στα μέλη των Δικτύων, στους άλλους εταίρους του προγράμματος και στο ευρύ κοινό η ικανότητα των σκύλων στην ανεύρεση δηλητηριασμένων δολωμάτων. Η δημόσια επίδειξη της ομάδας πραγματοποιήθηκε με παρουσία εκπροσώπων των τοπικών μέσων ενημέρωσης, ενώ ακολούθησε συνέντευξη Τύπου την οποία παραχώρησαν οι συνεργάτες του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης στις εγκαταστάσεις του. Το γεγονός έλαβε μεγάλη προβολή από τον τοπικό Τύπο και συνέβαλλε στη διάχυση της πληροφορίας σχετικά με την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων και στις προσπάθειες αφύπνισης του κοινού και δέσμευσής του σε δράσεις προστασίας της βιοποικιλότητας.

Τα εντυπωσιακά αποτελέσματα των επιθεωρήσεων της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων σε συνδυασμό με τη δημόσια επίδειξη της ομάδας, ανέδειξαν με τον καλύτερο τρόπο την αποτελεσματικότητά της στην αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων και παρακίνησαν τα μέλη των Δικτύων να συζητήσουν το ενδεχόμενο δημιουργίας αντίστοιχης Ομάδας Σκύλων Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων στην Κρήτη.

Συνέχεια σελ. 14

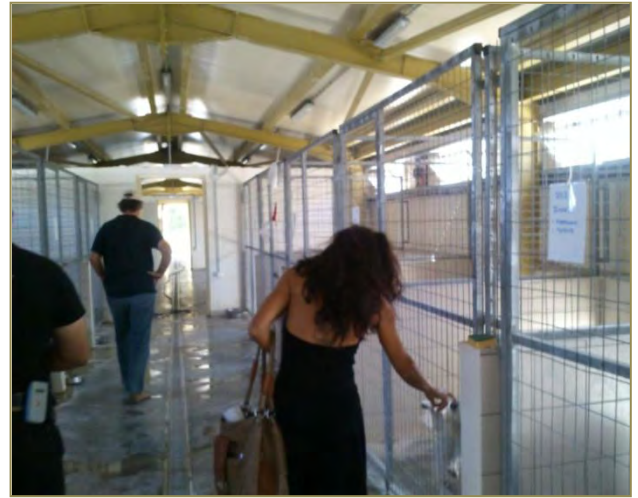
Στιγμιότυπα από την επίσκεψη της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων τον Οκτώβριο του 2012

Απολογισμός της δράσης της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων: Ζητήματα που απαιτούν επίλυση και νέες προοπτικές

Το εκπαιδευμένο σκυλί έχει εντοπίσει δηλητηριασμένο δόλωμα και περιμένει υπομονετικά τις εντολές του εκπαιδευτή του.

Οι συνεργάτες του ΜΦΙΚ στις εγκαταστάσεις του Δημοτικού Κυνοκομείου του Δήμου Ηρακλείου.

Συνέχεια από σελ. 13

Επίσης, η δράση της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων ανέδειξε τρία ζητήματα που απαιτούν άμεση επίλυση:

- Το μεγάλο αριθμό αδέσποτων σκυλιών στην Κρήτη και τις ζημιές που προκαλούν στα κοπάδια, την απουσία ενός συγκροτημένου νομοθετικού πλαισίου για το συγκεκριμένο ζήτημα και την άγνοια των κτηνοτρόφων, των κυνηγών και του κοινού για το πρόβλημα που δημιουργεί η εγκατάλειψη των σκυλιών στην ύπαιθρο, όταν παύουν πλέον να είναι επιθυμητά από τους ιδιοκτήτες τους. Συνεργάτες του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης συναντήθηκαν με μέλη των Δικτύων, αλλά και με τους αρμόδιους εκπροσώπους της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και του Δήμου Ηρακλείου, ενώ πραγματοποίησαν επίσκεψη στο Δημοτικό Κυνοκομείο Ηρακλείου, το μοναδικό δημοτικό κυνοκομείο στην Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου, με στόχο αφενός την προώθηση της χρήση παγίδων για τη σύλληψη των αδέσποτων ζώων, όπως αυτό προβλέπεται από τις δράσεις του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533, κι αφετέρου την εξεύρεση μιας βιώσιμης και ολοκληρωμένης λύσης για το πρόβλημα.
- Η ανάγκη για διεύρυνση των υποδομών διενέργειας τοξικολογικών αναλύσεων σε ζώα στην Ελλάδα. Από το

σύνολο των νεκρών ζώων που βρέθηκαν κατά τις επιθεωρήσεις της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων, συλλέχτηκαν δείγματα προκειμένου να προσδιοριστεί η αιτία θανάτου και να γίνει ταυτοποίηση των δηλητηρίων που χρησιμοποιήθηκαν. Ωστόσο, το Κέντρο Κτηνιατρικών Ιδρυμάτων Αθηνών αποτελεί το μοναδικό επίσημο εργαστήριο διενέργειας τοξικολογικών αναλύσεων σε ζώα σε όλη τη χώρα, γεγονός που επιβραδύνει τις σχετικές διαδικασίες λόγω του φόρτου εργασίας του προσωπικού.

- Τα περιστατικά παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων καταγγέλλονται σπάνια στις αρμόδιες αρχές. Οι περιοχές, όπου και πραγματοποιήθηκαν οι επιθεωρήσεις της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων, επιλέχθηκαν με βάση τα στοιχεία των δύο τελευταίων χρόνων για περιστατικά θανάτου κυνηγετικών σκύλων από δηλητηριασμένα δολώματα, που διαθέτουν οι Κυνηγετικοί Σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στην πιλοτική περιοχή, και όχι από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες σπάνια δέχονται καταγγελίες για παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων. Το γεγονός αυτό είναι πολύ πιθανό να συμβάλλει στην αίσθηση ατιμωρησίας που έχουν όσοι παράνομα χρησιμοποιούν δηλητηριασμένα δολώματα.

Η δράση της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων συνέβαλλε καθοριστικά στην υλοποίηση του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533, μιας και προσέφερε στον εντοπισμό δηλητηριασμένων δολωμάτων, στην ενεργοποίηση των μελών των Δικτύων, στην αφύπνιση της τοπικής κοινωνίας και στην ανάδειξη βασικών ζητημάτων που απαιτούν άμεση επίλυση για την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων. Οι επισκέψεις της Ευρωπαϊκής Ομάδας Σκύλων αναμένεται να επαναληφθούν κι άλλες φορές μέχρι το τέλος του προγράμματος το 2015.

Η σχέση μας με τα ζώα ως δείκτης πολιτισμού, αλλά και καταλυτικός παράγοντας για την προστασία της βιοποικιλότητας

Συμμετοχή του Πανεπιστημίου Κρήτης – Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης στην εκστρατεία ενημέρωσης «Η σχέση μας με τα ζώα ως δείγμα πολιτισμού», που διοργάνωσε ο Δήμος Ηρακλείου σε συνεργασία με την Ομάδα της SAPT Hellas.

Από τη Δευτέρα 23/09 έως και την Πέμπτη 26/09 ο Δήμος Ηρακλείου και η Ομάδα της SAPT Hellas (Μη Κυβερνητική Οργάνωση - Δράση για τα Αδέσποτα - Σκύλοι Θεραπείας Ελλάδα) υλοποίησαν μία εκστρατεία ενημέρωσης της τοπικής κοινωνίας και κυρίως στους νέους και τα παιδιά, για το πως θα πρέπει να είναι η σχέση του ανθρώπου με τα ζώα, ως στοιχείο και του πολιτισμού μας.

Η Ομάδα μαζί με τους σκύλους θεραπευτές της Sapt Hellas, επισκέφθηκαν τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης, τα Ειδικά Νηπιαγωγεία και Δημοτικά Σχολεία του Δήμου Ηρακλείου, τα Ιδρύματα "Ζωοδόχος Πηγή", "Άγιος Σπυρίδων" και "Δικαίωμα στη Ζωή" και άλλα σχολεία της Α'/θμιας και Β'/θμιας Εκπαίδευσης, σε μια προσπάθεια εξάλειψης του φαινομένου της εγκατάλειψης και κακοποίησης των ζώων και προώθησης της υιοθεσίας των αδέσποτων.

Κορυφαία στιγμή για την εβδομαδιαία καμπάνια ενημέρωσης ήταν η εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Θεατρικό Σταθμό Ηρακλείου, **την Τετάρτη 25/9/2013 και ώρα 18:00, με θέμα «Η Σχέση μας με τα ζώα ως δείγμα πολιτισμού».**

Στην εκδήλωση συμμετείχε και το Πανεπιστήμιο Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης με παρουσίαση του προγράμματος LIFE+ «Καινοτομίες Ενάντια στα Δηλητηριασμένα Δολώματα», από τη συνεργάτη του Πανεπιστημίου Κρήτης-Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης κ. Σακελλάρη Μαρία, Δρ. Περιβαλλοντολόγο.

Η ομιλία είχε θέμα «Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων και Επιπτώσεις στη Βιοποικιλότητα». Η κ. Σακελλάρη ανέδειξε το πρόβλημα της εγκατάλειψης κυνηγετικών και ποιμενικών σκυλιών στις αγροτικές, ημιαγροτικές και ορεινές περιοχές του Ψηλορείτη, της Δίκτης και των Αστερουσίων (πιλοτική περιοχή της Κρήτης), ως μία από τις κύριες αιτίες παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων από κτηνοτρόφους, οι οποίοι προχωρούν σε αυτή την παράνομη δραστηριότητα για τον έλεγχο του πληθυσμού των αδέσποτων σκυλιών και την προστασία του κοπαδιού από τις επιθέσεις τους. Η παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων αποτελεί μία από τις σοβαρότερες απειλές στη βιοποικιλότητα της Κρήτης.

Η κ. Σακελλάρη παρουσίασε τις καινοτόμες δράσεις του προγράμματος LIFE09 NAT/ES/000533, που υλοποιείται από το Πανεπιστήμιο Κρήτης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, για την αντιμετώπιση του φαινομένου και υπογράμμισε ότι η σχέση μας με τα ζώα αποτελεί όχι μόνο βασικό στοιχείο του πολιτισμού μας, αλλά και καθοριστικό παράγοντα προστασίας της βιοποικιλότητας.

Ομιλητές στην εκδήλωση ήταν επίσης ο Δρ. Χρήστος Κτενάς, κτηνίατρος-αποκλειστικός συνεργάτης της SAPT HELLAS, ο κ. Γιαγκιόζης Δημήτρης κλινικός ψυχολόγος, ο κ. Ζαχαρίας Σωμαράς κτηνίατρος-Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Κτηνιατρικής της Περιφέρειας Κρήτης και η κ. Χριστίνα Οικονόμου, Υπεύθυνη Προγραμμάτων SAPT HELLAS.

Την εκδήλωση συντόνισαν οι δημοσιογράφοι Ειρήνη Τσάκα και Μάριος Διονέλλης, ενώ χαιρετισμό απηύθυνε ο Αντιδήμαρχος Παιδείας, Πολιτισμού και Νέας Γενιάς του Δήμου Ηρακλείου, κ. Νίκος Γαλιτάκης.

«Καινοτομίες Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων»

Τεύχος Νο 7 # Σεπτέμβριος 2013

Τριμηνιαίο Ηλεκτρονικό Ενημερωτικό Δελτίο του Προγράμματος LIFE+ «Καινοτομίες Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων»

LIFE09 NAT/ES/000533

Περιεχόμενα:

- Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ήταν παρών στην 13η Οικολογική Γιορτή Καρδίτσας 17
- Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ στην Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Κινητικότητας 18
- Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ενημερώνει κτηνοτρόφους και μελισσοκόμους 19
- Παραχώρηση Ελληνικών Ποιμενικών για την προστασία των κοπαδιών 20

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ήταν παρών στη 13η Οικολογική Γιορτή Καρδίτσας

Στις 19, 20, 21 και 22 Σεπτεμβρίου 2013 ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ παραβρέθηκε στη 13η Οικολογική Γιορτή που έγινε στην Καρδίτσα.

Η γιορτή περιελάμβανε πανελλαδική εκθεσιακή αγορά βιολογικών προϊόντων και ειδών χειροτεχνίας, έκθεση υλικού που έχει σχέση με τη βιολογική γεωργία, την προστασία του περιβάλλοντος και κάθε άλλη οικολογική δραστηριότητα, ενημερωτική ημερίδα και παράλληλες εκδηλώσεις όπως ομιλίες – συζητήσεις στο χώρο της έκθεσης, καλλιτεχνικά και οικολογικά δρώμενα, εκδηλώσεις για τα παιδιά και άλλα.

Οι επισκέπτες φτάνοντας στο χώρο της γιορτής σταματούσαν πρώτα στο περίπτερο του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ και ενημερωνόταν σχετικά με το προγράμματος LIFE+ με τίτλο **«ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΠΙΛΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ»**. LIFE09 NAT/ES/000533 και φεύγοντας έπαιρναν μαζί

τους φυλλάδια του προγράμματος και ενημερωτικό υλικό του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ.

Οι μικροί μας φίλοι για άλλη μια φορά έδειξαν των ενθουσιασμό τους να μάθουν, παρέτρεπαν τους γονείς να σταματήσουν και να ενημερωθούν μαζί για το πόσο κακό μπορεί να προκαλέσει η χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, που αν και είναι παράνομη, αποτελεί δυστυχώς συνήθη πρακτική για την ελληνική ύπαιθρο και η οποία έχει ενταθεί ιδιαίτερα το τελευταίο διάστημα.

Ευχαριστούμε τους υπευθύνους της γιορτής για τη φιλοξενία τους αλλά για το ενδιαφέρον τους να μάθουν τα πάντα σχετικά με το πρόγραμμα, καθώς και τους φίλους του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ που μας έκαναν παρέα όλες αυτές τις μέρες.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ βρέθηκε και πάλι κοντά στα παιδιά την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Κινητικότητας

Την Τρίτη 17 Σεπτεμβρίου 2013 στις 10:00 το πρωί ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ συμμετείχε στις περιβαλλοντικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε ο Δήμος Τρικάλων στο Φρούριο της πόλης, για τον εορτασμό της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Κινητικότητας.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν πενήντα πέντε (55) μαθητές Δημοτικών Σχολείων μαζί με τους εκπαιδευτικούς τους, όπου επισκέφτηκαν το νέο Περιβαλλοντικό Μονοπάτι το οποίο κατασκευάστηκε στην «πέριξ του Κάστρου περιοχή», με σκοπό την ανάδειξη της φυσικής ομορφιάς και της ιστορικής αξίας του χώρου.

Οι μαθητές φτάνοντας στο χώρο ενημερώνονταν

σχετικά με το πρόγραμμα LIFE+ με τίτλο «ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΠΙΛΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ». LIFE09 NAT/ES/000533 που υλοποιείται από τον Αρκτούρο στην πιλοτική περιοχή της Θεσσαλίας ενώ στη συνέχεια τους μοιραζόταν μπλουζάκια του προγράμματος καθώς και ενημερωτικό υλικό και ξεκινούσαν τον περίπατο.

Ευχαριστούμε θερμά τον κύριο Αλέξανδρο Κόφφα, υπεύθυνο σχολικών εκδηλώσεων της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων αλλά και την κυρία Γιάννα Παπαδογιάννη που μας έδωσε την ευκαιρία για άλλη μια χρονιά να συμμετέχουμε σε μια τέτοια εκδήλωση.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ ενημερώνει κτηνοτρόφους και μελισσοκόμους

Την Τετάρτη 31 Ιουλίου 2013 στις 18:00, στην αίθουσα του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Τρικκαίων, πραγματοποιήθηκε ημερίδα με θέμα: «Διαχειριστικές κατευθύνσεις για την ομαλή συμβίωση μελισσοκόμων και κτηνοτρόφων με την άγρια ζωή για την εξάλειψη της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων».

Η εκδήλωση οργανώθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE+ Βιοποικιλότητα «Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης» [LIFE09 NAT/ES/000533] το οποίο υλοποιείται τα τελευταία δύο χρόνια στην περιοχή Αντιχάσια Όρη-Μετέωρα-Κόζιακας των Τρικάλων και έχει διάρκεια 5 χρόνια.

Σκοπός της ημερίδας ήταν η ενημέρωση των μελισσοκόμων και των κτηνοτρόφων της Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων και της ευρύτερης περιοχής, για την αγορά και εγκατάσταση ηλεκτροφόρων περιφράξεων που επιδοτεί το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) από τον κ. Ιωάννη Καταβούτα Δ/ντη της Δ/σης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφέρειας Θεσσαλίας-Περιφερειακής Ενότητας Τρικάλων καθώς και από τον κ. Λάζαρο Γεωργιάδη, Διευθυντή Προγραμμάτων του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ για το πρόγραμμα που υλοποιείται στην περιοχή και τις παροχές προς τους κτηνοτρόφους και τους μελισσοκόμους που συμμετέχουν, με σκοπό την ομαλή συμβίωσή τους με την άγρια ζωή και την εξάλειψη της χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων.

Η ημερίδα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Δήμο Τρικκαίων, ο οποίος συμμετέχει στο πρόγραμμα ως μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων μαζί με τους Δήμους Καλαμπάκας και Πύλης.

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κτηνοτρόφων και Μελισσοκόμων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων απαρτίζεται από κτηνοτρόφους στις 8 πιλοτικές περιοχές υλοποίησης τους προγράμματος, 4 στην Ισπανία, 2 στην Πορτογαλία και 2 στην Ελλάδα (Τρικάλων και Κρήτης) με κοινή συμφωνία και συνέργεια για:

- Την εξάλειψη της παράνομης χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων ως μια πολύ επιβλαβή πρακτική που θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία των κατοίκων και το περιβάλλον.
- Υλοποίηση ενεργειών που βοηθούν στην καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων με το δίκτυο και με κάθε άλλη τοπική ή εθνική στρατηγική κατά των δηλητηριάσεων.
- Ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας για τους κινδύνους και τις συνέπειες που προκαλούν τα δηλητηριασμένα δολώματα και υποστήριξη της δικαστικής δίωξης των παρανομιών που εμφανίζονται στην περιοχή του.

Μετά το τέλος της ημερίδας υπήρξαν μελισσοκόμοι και κτηνοτρόφοι οι οποίοι ενδιαφέρθηκαν να συμμετέχουν ενεργά στο Δίκτυο Ενάντια στα Δηλητήρια.

Ευχαριστούμε θερμά τον Δήμαρχο Τρικάλων κ. Χρήστο Λάππα για το θερμό χαιρετισμό και την παρουσία του στην ημερίδα.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ βρίσκεται πάντα κοντά στους κτηνοτρόφους και παραχωρεί Ελληνικούς Ποιμενικούς για την προστασία των κοπαδιών

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE+ με τίτλο «ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΕΣ ΠΙΛΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ». LIFE09 NAT/ES/000533, την Παρασκευή 16 Αυγούστου 2013 στις 11:30 το πρωί βρέθηκε στο χωριό Πιαλεία Τρικάλων και παραχώρησε σε κτηνοτρόφο του Δικτύου ένα θηλυκό κουτάβι Ελληνικού Ποιμενικού.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ με το πρόγραμμα που υλοποιεί στην περιοχή εντείνει τις προσπάθειές του για την πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης και αποτρόπαιης πρακτικής που εξαφανίζει σπάνια είδη της άγριας ζωής αλλά και οικόσιτα ζώα.

Ο κύριος Κανδύλης Γεώργιος είναι ένας από τους 40 κτηνοτρόφους που συμμετέχουν στο Δίκτυο του προγράμματος και του παραχωρήθηκε το θηλυκό κουτάβι Ελληνικού Ποιμενικού, με σκοπό να προστατεύσει το κοπάδι του από άγρια ζώα.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ προσφέρει επίσης στους κτηνοτρόφους του Δικτύου δωρεάν νομικές συμβουλές σχετικά με την καταπολέμηση της παράνομη χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, τεχνικές συμβουλές για τα μέτρα προστασίας του ζωικού κεφαλαίου, παροχή ενημερωτικού υλικού και τεχνικών φυλλαδίων για την κτηνοτροφία και την ορθή πρακτική της και διοργάνωση

ομιλιών με θέμα την κτηνοτροφία, τα προβλήματα και τις προοπτικές της στην περιοχή.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ με το πρόγραμμα που υλοποιεί στην περιοχή εντείνει τις προσπάθειές του για την πρόληψη και καταπολέμηση της παράνομης και αποτρόπαιης πρακτικής που εξαφανίζει σπάνια είδη της άγριας ζωής αλλά και οικόσιτα ζώα.

Η τοπική κοινωνία έχει αγκαλιάσει τη δράση του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ για την προστασία του ζωικού κεφαλαίου από τα παράνομα δηλητηριασμένα δολώματα και έχει κατανοήσει τη σημασία της προς όφελος των κατοίκων και του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής!

Σύντομα Νέα

Παράδοση πλακέτας πιστοποίησης του ENHAIP στον 1^ο Κυνηγετικό Σύλλογο Ηρακλείου

Στα πλαίσια της 11^{ης} Παγκρήτιας Γεωργικής και Εμπορικής Έκθεσης Μεσαράς, ο 1^{ος} Κυνηγετικός Σύλλογος Ηρακλείου λειτούργησε περίπτερο, από το οποίο ενημέρωνε τους επισκέπτες της εκδήλωσης για τις δραστηριότητές του και τη συμμετοχή του στο «Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κυνηγετικών Περιοχών, Κυνηγετικών Συλλόγων και Κυνηγών Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων». Με την ευκαιρία της συμμετοχής στην Έκθεση, και του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Κτηνοτρόφων» και του ΜΦΙΚ, παραδόθηκε από συνεργάτη του προγράμματος η πλακέτα πιστοποίησης συμμετοχής στο Δίκτυο, στον ταμία του Συλλόγου κ. Βασίλη Τουτουτζή.

Συνάντηση με τον Κυνηγετικό Σύλλογο Αρκαλοχωρίου

Την Κυριακή 4 Αυγούστου 2013, στελέχη και συνεργάτες του προγράμματος συμμετείχαν στις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης των μελών του Κυνηγετικού Συλλόγου Αρκαλοχωρίου, έπειτα από πρόσκληση του Διοικητικού Συμβουλίου του. Σκοπός της συνάντησης ήταν η ενημέρωση των μελών για το πρόγραμμα και τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Κυνηγετικών Συλλόγων & Κυνηγών (ENHAIP) καθώς και οι τρόποι συνεργασίας του προγράμματος με το ENHAIP.

Νέα μέλη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κτηνοτρόφων (ENSAIP)

Οι κ.κ. Στέλιος Ιατράκης και Μιχάλης Παρασύρης, επαγγελματίες κτηνοτρόφοι από την Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου, είναι τα νέα μέλη που εντάχθηκαν στις 8 Ιουλίου 2013 στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κτηνοτρόφων Ενάντια στην Παράνομη Χρήση Δηλητηριασμένων Δολωμάτων. Σύντομα θα τους παραδοθούν και οι πλακέτες πιστοποίησης συμμετοχής στο ENSAIP.

Για περισσότερες πληροφορίες:

Συνεργάτες τεύχους:

ΜΦΙΚ:

- Μπαξεβάνη Πόπη
- Προμπονάς Μιχάλης
- Σακελλάρη Μαρία

ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ:

- Γεωργιάδης Λάζαρος
- Καρανίκα Ζωή

Ακολουθήστε μας!

www.lifeagainstpoison.org

Σελίδα Πανεπιστημίου Κρήτης: www.nhmc.uoc.gr
(στην ενότητα Προγράμματα)

Ελληνικό blog: <http://lifeagainstpoison.wordpress.com/>
Σελίδα ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ <http://www.arcturos.gr/el/main.php>

(στην ενότητα Δράσεις-Life Against Poison)

Facebook Official: **Innovation Against Poison**

Facebook Ελληνικά: **LIFE Against Poison Crete**

Εταίροι

Συγχρηματοδοτές

Το Τριμηνιαίο Ηλεκτρονικό Ενημερωτικό Δελτίο εκδίδεται στα πλαίσια της Δράσης D.1 **[Δράσεις Επικοινωνίας και Ευαισθητοποίησης των Κοινωνικών Εταίρων]** του Προγράμματος με τίτλο **«Καινοτόμες Δράσεις για την Αντιμετώπιση της Παράνομης Χρήσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων σε Μεσογειακές Πιλοτικές Περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης»** [LIFE09 NAT/ES/000533], που υλοποιείται από τις αρχές Οκτωβρίου 2010 και έχει διάρκεια 5 χρόνια, σε τρεις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα), με στόχο την αντιμετώπιση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων με καινοτόμες δράσεις και μέτρα.

Στην Ελλάδα το πρόγραμμα υλοποιείται από τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ και το Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (ΜΦΙΚ) και συγχρηματοδοτείται από το χρηματοδοτικό εργαλείο LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Περιβάλλοντος της Περιφερειακής Κυβέρνησης της Ανδαλουσίας, το Δήμο Idanha-a-Nova, το Ελληνικό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και το Ίδρυμα Α.Γ. Λεβέντης.

Πανεπιστήμιο Κρήτης
Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης
 Κτήρια Λεωφ. Κνωσού, Τ.Θ. 2208, 71409 Ηράκλειο
 Τηλ. 2810 393265, Τηλ./Fax: 2810 393281
www.nhmc.uoc.gr

ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ
 2° χλμ. Καλαμπάκας-Ιωαννίνων,
 Τ.Κ. 422 00, Καλαμπάκα
 Τηλ. 24320 78440
www.arcturos.gr

Δωρεάν Γραμμές Επικοινωνίας για καταγγελίες περιστατικών παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων (οι δωρεάν γραμμές ισχύουν μόνο από σταθερά τηλέφωνα)

Θεσσαλία: 800 11 010101
Κρήτη: 800 11 020202